

PROGRAM DZIAŁANIA
TEATRU IM. WOJCIECHA BOGUSŁAWSKIEGO W KALISZU
na 5 sezonów artystycznych
od 1 września 2025 r. do 31 sierpnia 2030 r.

Misja Teatru – założenia ogólne

Działalność Teatru im. Wojciecha Bogusławskiego w Kaliszu (TWB), artystycznej instytucji kultury Województwa Wielkopolskiego, będzie w dalszym ciągu oparta na polskim modelu teatru publicznego (finansowanego ze środków publicznych i operującego w duchu ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej), czyli tzw. teatru repertuarowego, którego najważniejszym efektem funkcjonowania jest profesjonalne przygotowanie spektakli teatralnych (głównie dramatycznych) i ich regularna prezentacja przez stały zespół aktorski. Teatr będzie dążyć do przygotowania możliwie wysokiej jakościowo i zróżnicowanej oferty artystycznej stosownie do wymogów współczesności, potrzeb publiczności – jednocześnie podejmując wyzwania związane z kreowaniem tych potrzeb oraz wyzwania wynikające z dynamiki zmian otaczającej rzeczywistości.

Najważniejsze cele Teatru im. Wojciecha Bogusławskiego wyznaczają zadania upowszechniania sztuki teatralnej poprzez realizację przedstawień opartych na wartościowych źródłach (pochodzących przede wszystkim z inspiracji literackich), poruszających istotne tematy społeczne, spełniających funkcje edukacji estetycznej, prowadzących do refleksji, odwołujących się zarówno do klasyki, jak i współczesności – a przede wszystkim nawiązujących do tradycji tworzenia intelektualnej i kulturalnej wspólnoty widzów, do tradycji formowania w odbiorcach potrzeby obcowania ze sztuką wysoką, by poprzez oddziaływanie estetyczne współbudować potencjał społeczny regionu. Praca Teatru musi skupiać się zarówno na pogłębianiu oferty dla stałych widzów i sympatyków, jednocześnie szukając możliwości pozyskiwania i wychowywania kolejnych pokoleń odbiorców poprzez pokazywanie im, że w sztuce teatru, na spektaklach, w prezentowanych tematach, mogą odnaleźć pytania, jakie ich nurtują w codziennym życiu, odkryć wspólnotę, zarówno przez namysł, jak i poprzez oczyszczający śmiech. Dla realizacji tych celów niezbędne jest jednocześnie podnoszenie kultury organizacyjnej instytucji, optymalizacja działania i procesów wewnętrznych, modernizacja infrastruktury.

Kaliski Teatr posiada kilka silnie wyróżniających cech, które sprawiają, że ma szczególną rolę społeczną w regionie. Wyróżnia go niezwykle malownicze położenie potęgowane przez klasycystyczną architekturę budynku mieszczącego główną scenę. Jednocześnie TWB jest jedynym (nie licząc specyficznego Teatru im. Witkacego w Zakopanem) w Polsce teatrem dramatycznym położonym w odległości ponad 100 km od jakiegokolwiek innego teatru repertuarowego lub prowadzącego bliźniaczą działalność. Stąd istotnym zadaniem programowym jest utrzymanie statusu Teatru jako miejsca jednoznacznie kojarzonego ze sztuką wysoką, na wysokim profesjonalnym poziomie, ale w połączeniu z inkluzywnością, przystępnością dla widzów. Kaliski Teatr powinien oferować odbiorcom przeżycie istotnych doznań emocjonalnych, otwierać możliwości rozwoju osobowości odbiorców, wychowywać przez sztukę, a równocześnie bawić rozrywką na wysokim poziomie.

Nawiązując do budowanej od września 2017 linii programowej, która – jak odnosimy wrażenie – spotkała się z ciepłym przyjęciem i akceptacją publiczności, chcielibyśmy w dalszym ciągu podejmować zdefiniowane powyżej ogólne wyzwania przede wszystkim poprzez przygotowanie spektakli teatralnych różnorodnych gatunkowo, przedstawień zarówno o charakterze poważnym, wymagających refleksji, jak i komediowych, spektakli do widzów w różnym wieku, o różnym poziomie wykształcenia, o różnym poziomie wrażliwości, o odmiennych

nawykach kulturowych i możliwościach percepcji. Naszą inspiracją i misją instytucji pozostanie wielka tradycja polskiego teatru repertuarowego, czyli powinność wobec aktualnych potrzeb kulturalnych mieszkańców, służenie zaspokajaniu ich ambicji i aspiracji kulturowych, funkcje edukacji poprzez sztukę oraz funkcje rozrywkowe, bazujące na oczyszczającej roli śmiechu. Jednocześnie bardzo ważną perspektywą, którą chcemy przyjmować, jest potrzeba ciągłego ewoluowania, moderowania pierwotnych założeń, wnikliwa analiza otaczającej rzeczywistości, szans i zagrożeń wynikających ze zmian społecznych czy np. związanych z rozwojem technologii (np. dynamika wkraczania w codzienny świat sztucznej inteligencji), zmian związanych z sytuacją geopolityczną. Każdy rok, każdy sezon artystyczny, niemal każda premiera winny być nowym otwarciem, budowaniem od nowa, od zera. Chcemy być jak najdalej od rutyny, chcemy wciąż debiutować: wykorzystywać doświadczenie, ale nie zamykać się w sprawdzonych schematach działania. Stając w miejscu cofalibyśmy się artystycznie i organizacyjnie. Zamierzamy wciąż od nowa szukać uznania i przychylności odbiorców. Z jednej strony tradycja będzie naszą bazą, zakorzenieniem, rodem, z którego pochodzimy – z drugiej zaś strony platformą do wypraw w nowe rejony, czasami i bez powrotu. W tym sensie pragniemy, aby Teatr im. Wojciecha Bogusławskiego był ciągłym odkrywaniem. Byśmy wciąż nawigowali po nowych morzach, odkrywając nowe lądy – albo odkrywając nowe (a może zapomniane? utracone w toku dziejów?) znaczenia na starych mapach...

Szczególne cele strategiczne – charakterystyka

Odbijając się od powyższej ogólnej wizji działania Teatru należy zaznaczyć dwa zadania, które w perspektywie najbliższego pięciolecia postrzegamy jako szczególne zarówno w ramach przedstawianego tu horyzontu zdarzeń, jak i w względnie dalekiej przyszłości. Te strategiczne zadania to intensywna praca nad modernizacją infrastruktury instytucji oraz praca nad rozwojem publiczności. Tym zagadnieniom będzie poświęcona końcowa część niniejszej koncepcji.

W ostatnich latach istotnym zmianom uległ kontekst działalności teatrów w Polsce. Bardzo silnie rozwinęło się nowe medium oferujące bogatą ofertę kulturalną, po trochu działające synergicznie na inne obszary kultury, ale w znacznej mierze stanowiące dla nich również zagrożenie. To platformy streamingowe, dostępne w każdej chwili i z każdego miejsca, konkurencyjne cenowo, mające wśród swoich propozycji także dzieła kultury wysokiej oraz markową rozrywkę. Oferta Teatru musi więc kłaść bardzo silny nacisk na aspekt, którego medium internetowe nie może dostarczyć: obcowanie ze sztuką na żywo.

Drugim dynamicznie rozwijającym się ekspansywnym zjawiskiem jest okrzepnięcie działalności polskich teatrów prywatnych. Obecnie, po okresie pandemii, prezentacje ich spektakli – o rozrywkowym lub bardzo rozrywkowym charakterze – stały się nadzwyczaj regularne. Nie są konkurencyjne cenowo – są zauważalnie droższe – ale ich atutem marketingowym jest udział w ich spektaklach bardzo popularnych aktorów telewizyjnych, niekiedy gwiazd kina, a nawet internetowych influencerek i influencerów. W przypadku Kalisza prezentacje prywatnych antrepreneurów odbywają się w salach Uniwersytetu Adama Mickiewicza (aula na 400 miejsc) lub w Centrum Kultury i Sztuki (sala na 320 miejsc). 272 miejsca na Dużej Scenie Teatru w niewielkim stopniu dają naszym widzom poczucie dobrze rozumianej elitarności. Głównym atutem Teatru może pozostawać jakość inscenizacji i dopracowanie artystyczne spektakli, w tym aspektów gry aktorskiej – prywatne przedsięwzięcia mają z zasady ubogą formę dekoracji, dość wąski repertuar i jako prezentowane niekiedy dorywczo a często sklecone w niezbyt długim procesie prób, nie mogą zaoferować pewnych jakości względnie podstawowych w teatrze repertuarowym ze stałym zespołem.

Z powyższych powodów konieczność podniesienia jakości infrastruktury teatralnej oraz konieczność podjęcia nowych wyzwań związanych z obszarem „audience development” jako szczególne cele strategiczne działalności Teatru na najbliższe lata w pewnym stopniu rzutują na wszystkie elementy planów aktywności instytucji opisywanej w niniejszym programie.

Podstawowa działalność artystyczna – ogólna struktura repertuaru

W chwili obecnej Teatr, jak się wydaje, posiada dość solidny fundament zróżnicowanego repertuaru dla bardzo szerokiego spektrum odbiorców. Są spektakle dla dzieci – od najmłodszych do nastoletniej młodzieży – spektakle młodzieżowe (z przedstawieniem wybitnie adresowanym do starszych nastolatków */Triak Patricia/*), spektakle dla dorosłych. Wszystko na różnym poziomie trudności odbioru. Fundament ten nie jest jednak zjawiskiem constans: wymaga ciągłego budowania, ciągłego odnawiania. Po pierwsze w myśl zasady, że jeśli jakiś spektakl cieszy się powodzeniem, to nie można czekać na moment, kiedy zainteresowanie nim zacznie spadać – trzeba mieć kolejnego „lidera” w dane miejsce struktury oferty. Po drugie, teatr w mieście wielkości Kalisza przypomina o swoim istnieniu poprzez nowe premiery. Premiera jest wyrazem aktywności, koncentruje uwagę odbiorców, wzmacnia i podtrzymuje zainteresowanie. Już choćby z powyższych powodów kaliska scena wymaga w każdym sezonie średnio od 4 do 6 premier na Dużej Scenie i Scenie Kameralnej – i raz na kilka lat wskazane byłoby przedstawienie na Scenie Malarnia (choć głównie dla zwiększenia elastyczności repertuaru – współczesne wyzwania inscenizacyjne wymagają dopracowanych w każdym szczególe dekoracji, co wpływa na niższą dynamikę zmian tytułów repertuarowych w kolejnych dniach czy tygodniach). Innym zasadniczym powodem planowania minimum 4 premier w sezonie jest opisywana we wstępnej części niniejszego programu konieczność reagowania Teatru na otaczającą rzeczywistość, konieczność szukania wciąż nowych środków wyrazu, trzymanie się proponowanej linii myślenia o repertuarze jako o szukaniu wciąż nowych wyzwań, odkrywania nowych lądów. W praktyce w stałej ofercie Teatru może pozostawać minimum 10, a maksymalnie ponad 15 aktywnych spektakli (prezentowanych w co najmniej trzech tzw. setach w trakcie sezonu artystycznego).

Teatr kaliski powinien być instytucją o szerokim wachlarzu przedsięwzięć artystycznych. Zgodnie z nieustannymi próbami monitorowania potrzeb odbiorców, planujemy inscenizacje klasyki polskiej lub światowej (w tym klasyki XX. wieku), literatury współczesnej – z zachowaniem zasady poszanowania dla idei autora i tradycji, rzetelnej analizy oryginalnych wartości znaczeniowych oraz zasady łączenia wartości uniwersalnych i aktualnego komentarza do rzeczywistości. Realizacje sceniczne kanonu klasycznego powinny odwoływać się do tych źródeł i wartości, które sprawiły, że do tegoż kanonu właśnie trafiły – ale żeby na nowo były odkrywczymi, żeby nie tkwiły w schematach myślowych, żeby wyłamywały się z uprzedzeń i żeby mogły wpływać na formowanie się światopoglądu dzisiejszej publiczności. W tych ramach powinno znajdować się również miejsce dla realizacji dzieł bardziej nieprzewidywalnych, dyskusyjnych, o większej skali ryzyka artystycznego, poszukujących, eksperymentalnych (o ile taka kategoria w istocie od dawna nie jest fundamentem każdej solidnej pracy artystycznej, nawet w wypadku dzieł o zdecydowanie ludzycznych funkcjach).

Ogólnie, patrząc perspektywą dwóch kolejnych sezonów artystycznych, w repertuarze powinny pojawić się następujące rodzaje spektakli: co najmniej jedna premiera dla dzieci (definiując tę grupę jako odbiorców w wieku 3-13 lat) oraz co najmniej jedna premiera o charakterze rozrywkowym. Raz na 3-4 sezony powinna pojawić się posiadająca rozmach inscenizacja dla dzieci na Dużej Scenie. Raz na 2-3 sezony przewidujemy w repertuarze premierę dedykowaną głównie dla młodzieży (12-18 lat). Co najmniej raz na 2-3 sezony spektakl muzyczno-aktorski. Ponadto, znów biorąc pod uwagę oddalenie Kalisza i regionu od innych zawodowych ośrodków teatralnych, chcemy realizować co jakiś czas spektakl wykorzystujący techniki lalkowe.

Wykorzystując dotychczasowe doświadczenie dialogu z kaliską publicznością, nowe spektakle będą próbować proponować widzom coraz bardziej złożony język teatralny, poszerzać możliwości odbioru, pogłębiać spektrum pojęć. Budowanie repertuaru będzie również łączyć perspektywę potrzeb widowni z rozwojem potencjału zespołu artystycznego. Jednocześnie wpływ na ukształtowanie programu będzie uwzględniać płaszczyznę ekonomiki działania instytucji, a także – siłą rzeczy – aspekty ekonomiczne związane z potrzebami pracowników i utrzymaniem możliwie jakościowych kadr.

Nie wykluczamy, że do realizacji powyższych założeń, może być wskazane podjęcie współpracy z innymi ośrodkami teatralnymi w ramach koprodukcji.

Szczególny nacisk w konstrukcji repertuaru, w poszukiwaniach repertuarowych, chcemy położyć na spektakle młodzieżowe, adresowane do odbiorców, którzy mogą przyjść do teatru już nie tylko „ze szkołą”, ale mogliby się wybrać świadomie samodzielnie. Wśród tych widzów chcemy kształtować nawyk chodzenia do teatru, im chcemy zaszczepiać świadomość tego, że mogą zidentyfikować się z poruszonymi w spektaklach kwestiami. Przykładem idealnego doboru repertuarowego w tym względzie jest prezentowany obecnie (premiera wiosną 2024) *Trik Patricka*. Doskonały tekst dla odbiorców 13+ (w tym także dla całkowicie dorosłej widowni), opowiadający w gruncie rzeczy o tak powszechnym doświadczeniu, jak dojrzewanie. Kolejny tekst o podobnych właściwościach powinien mieć premierę w 2026 lub 2027 roku.

Sumując, Teatr im. Wojciecha Bogusławskiego w swojej podstawowej aktywności będzie oferować widzom różnorodność stylistyczną i gatunkową spektakli, zaś aktorom wyzwania artystyczne i warsztatowe – niezależnie od gatunku bezwzględnie utrzymując istotny poziom literacki, plastyczny, muzyczny. Za nieodzowny element uważamy opieranie się w twórczości na zasadach arystotelesowskich, z naciskiem na klarowną linię narracyjną i komunikatywność – niezależnie od skali artyzmu projektów oraz niezależnie od adresatów spektakli.

Do współpracy i do współbudowania wydarzeń artystycznych, prócz stałego zespołu aktorskiego – i ewentualnych wykonawców gościnnych – zamierzamy zaprosić m.in. następujące reżyserki i reżyserów: Katarzyna Hora, Adam Biernacki, Łukasz Czuj, Szymon Kaczmarek, Arkadiusz Klucznik, Przemysław Jaszczak, Mateusz Pakuła, Krzysztof Rekowski, Michał Siegoczyński, Remigiusz Brzyk, Magdalena Dąbrowska, Sławomir Narloch, Andrzej Bubień, Daria Kopiec, Monika Czajkowska, Ewa Konstancja Bułhak, Cezary Iber, Igor Gorzkowski i innych (nazwiska powyższych twórczyń i twórców wyznaczają kierunek myślenia o teatrze, lecz niekoniecznie oznaczają, że dojdzie z każdą z wymienionych osób do współpracy zakończonej spektaklem na kaliskiej scenie). Prócz wyżej wymienionych, przewidujemy możliwość współpracy z debiutantami, korzystając np. z owoców Forum Młodej Reżyserii organizowanego przez Akademię Sztuk Teatralnych w Krakowie.

Szczegółowe ustalenia z zapraszającymi osobami twórczymi będą wynikiem zakładanej permanentnej weryfikacji rzeczywistości i budowania planów w reakcji na otaczający świat i najbardziej aktualne wyzwania chwili.

Poza podstawową strategią repertuarową planujemy podjęcie współpracy z Filharmonią Kaliską i próbę wystawienia siłami głównie kaliskich artystów klasycznego dzieła operowego. W przypadku powodzenia tego przedsięwzięcia i znalezienia kolejnych funduszy, inicjatywa taka mogłaby być podejmowana w kolejnych latach. W przypadku otrzymania dotacji z programu operacyjnego MKiDN „Muzyka”, we wrześniu 2025 odbyłaby się pierwsza premiera.

Dodatkowa działalność pozaspektaklowa

Zamierzamy kontynuować działania edukacyjne – specjalny rodzaj lekcji teatralnych do wybranych spektakli, warsztaty teatralne – wspomagające pełnowartościowe uczestnictwo w kulturze, w szczególności pełnowartościowy odbiór spektakli, jak również rozwijające wrażliwość estetyczną, inspirujące do aktywności kulturalnej, przyczyniające się do budowy społeczeństwa obywatelskiego. Dawne „Spektakle z puentą” zostały zastąpione przez „Rozmowy na krawędzi sceny”, czyli dyskusje z autorytetami i ekspertami po spektaklach. Przewidujemy kontynuację „Rozmów...” lub w przypadku wyczerpania się tej formuły, wprowadzenie innej formy pogłębionego odbioru przedstawień. Generalnie cała ta sfera działalności ma na celu wyposażanie odbiorców w „klucze” do uczestnictwa w kulturze, zachęcanie do poszerzania horyzontów poza bardzo wąski dziś kanon wspólnych tematów i zbiorów pojęć.

Coraz szerszym aspektem naszej działalności jest popularyzacja dostępności Teatru wśród grup wcześniej wykluczonych lub z utrudnionym dostępem. Chodzi o osoby z niepełnosprawnościami (coraz szerszy dostęp do wydarzeń organizowanych przez Teatr np. dla osób głuchych, z dysfunkcją słuchu, niedostępujących, niedowidzących, niewidomych) oraz odbiorców pełnosprawnych, ale z utrudnionym dostępem wynikającym z wykluczenia komunikacyjnego.

Zamierzamy kontynuować i rozwijać powyższe działania opierając się na dotacjach w ramach programów MKiDN wspieranych przez dotacje celowe Samorządu Województwa Wielkopolskiego.

Kaliskie Spotkania Teatralne – Festiwal Sztuki Aktorskiej

Kaliskie Spotkania Teatralne – Festiwal Sztuki Aktorskiej to najstarszy festiwal teatralny w Polsce, organizowany nieprzerwanie od 1961r., wydarzenie o wyrobionej marce, stałej widowni i bogatej tradycji. Od 1985 roku KST ma unikatową formułę: to impreza teatralna poświęcona tylko i wyłącznie sztuce aktorskiej. Kolejne edycje nawiązują do wielkiej tradycji polskiego teatru publicznego (związanej zwłaszcza z istnieniem stałych zespołów aktorskich), przy jednoczesnym otwarciu na nowe formy aktorstwa i nowe podmioty działające w dziedzinie teatru. Misja Festiwalu to próba krytycznego ukazywania współczesnego kanonu estetycznego sztuki aktorskiej i teatralnej, refleksji nad kondycją teatru, wspieranie najwartościowszych zjawisk i trendów oraz budowanie świadomej publiczności poprzez prezentacje wybitnych dzieł artystycznych i tworzenie platformy do dyskursu o otaczającej rzeczywistości.

Planujemy kontynuację linii programowej polegającej na utrzymaniu swojskiego monograficznego charakteru Spotkań i kultywowanie ponad półwiecznej tradycji, skoncentrowanej na prezentowaniu publiczności i jurorom najlepszych profesjonalnych kreacji aktorskich powstałych na polskich scenach dramatycznych przede wszystkim w roku poprzedzającym daną edycję Festiwalu. W tej koncepcji KST poszanowanie tradycji należy postrzegać jako spotkanie tradycji z osiągnięciami sztuki współczesnej i wspólne odniesienie do rzeczywistości i kształtujących ją wartości. Trzeba zauważyć, że wybitne role powstają dziś w spektaklach tworzonych nie tylko na deskach teatrów publicznych (repertuarowych, ze stałym zespołem, dotowanych, regularnie prezentujących przedstawienia), ale również w spektaklach powstałych w innego rodzaju podmiotach (teatry prywatne, fundacje, szkoły teatralne, tzw. teatry off-owe etc.). KST będzie gościł artystów tworzących wg najróżniejszych technik i tradycji aktorskich. Celem KST – poprzez zderzenie różnych estetyk i stylów, różnego myślenia o sztuce – pozostanie wywołanie pytań o kanon estetyczny dzisiejszego teatru, dzisiejszej gry aktorskiej. Decyzje jury oraz promocja wyników Festiwalu mają być próbą wskazania tegoż kanonu.

Dobór repertuaru KST wg powyższej koncepcji można w praktyce uznać za tożsamy z zaprezentowaniem w Kaliszu najwybitniejszych polskich spektakli, summy sezonu artystycznego, za rodzaj showcase'u polskiej sztuki dramatycznej. Jeśli okoliczności pozwolą, chcielibyśmy w przyszłości wrócić do pomysłu, aby Festiwal mógł regularnie gościć wybranych przedstawicieli międzynarodowych festiwali teatralnych z naszej części Europy. Idea ta rozpadła się po wybuchu pandemii – mamy nadzieję, że rzeczywistość pozwoli nam do niej wrócić.

KST pozostaną niezwykle istotnym elementem konstytucji Teatru, szansą na nadzwyczajną promocję, podkreślenie miejsca sceny nad Prosną na kulturalnej mapie Polski, jak również świętem dla widzów – także dla tych, którzy „od święta” stykają się ze sztuką teatralną. Ogólnopolski charakter imprezy to duży potencjał promocyjny i marketingowy dla Teatru, miasta Kalisza oraz regionu południowej Wielkopolski.

Należy jednak zauważyć, że istotnym zagrożeniem dla dalszej jakości imprezy, grożącym także zmarnowaniem potencjału ludzkiego (myśląc o odbiorcach), jest stan infrastruktury Teatru, coraz mocniej odbiegający od współczesnych standardów.

Kwestie organizacyjne – wyzwania zarządcze

Zarządzanie teatrem repertuarowym w obliczu dynamiki zmian technologicznych oraz niesionych przez otaczającą rzeczywistość wyzwań wymaga nieustannego doskonalenia organizacyjnego, szukania optymalizacji procesów decyzyjnych, łączenia podlegających modulacjom artystycznych aspektów działalności instytucji z kwestiami ekonomicznymi. Podobnie, jak w przypadku działalności artystycznej, zasadą tworzenia organizacji odpowiadającej współczesnym potrzebom powinna być nieustanna ewolucja organizacyjna skupiająca się na optymalizacji funkcjonalności i efektywności pracy Teatru. Wdrożone procedury działań, komunikacja pomiędzy komórkami organizacyjnymi, kształtowanie świadomości wspólnoty organizacyjnej i wzajemnej odpowiedzialności wymagają nieustannej uwagi i stymulowania w celu podnoszenia jakości kadry Teatru. Chcielibyśmy organizować warsztaty i szkolenia wykraczające poza minimum wynikające z wymogów prawnych.

W procesach zarządzania będziemy szukać optymalizacji działania obowiązujących procedur, próbując nadać im większą płynność i poszukiwać możliwości poprawienia skuteczności funkcjonalnej – w myśl zasady, że lepsze panowanie nad mechanizmem instytucji powinno zwiększać szanse na osiągnięcie ambitniejszych celów.

Wyzwaniem utrudniającym lub nawet ograniczającym możliwości poprawy funkcjonalności instytucji i ulepszenia relacji międzypracowniczych na płaszczyźnie tak służbowej, jak i ludzkiej, jest stale powiększający się zakres obowiązków administracyjno-zarządczych, przed którymi stoi Teatr, przy praktycznie niezmiennym stanie kadrowym. Konieczność wdrażania coraz większej liczby procedur (często dotyczących spraw, które wcześniej na ogół z niezłym skutkiem funkcjonowały na zasadzie umownej, na zasadzie wieloletniej tradycji czy po prostu praktyki teatralnej, choć nie były regulowane ścisłymi przepisami), wynikających ze zmian w otoczeniu prawnym, często stanowi barierę w znacznym stopniu uniemożliwiającą – przy niezmiennym stanie osobowym – stabilną pracę nad ewolucyjnym rozwojem instytucji od strony organizacyjnej. Próba zniwelowania wpływu tych barier na funkcjonalność Teatru, barier o częściowo czysto biurokratycznym charakterze, jest może najtrudniejszym zadaniem zarządczym, przed jakim stoi dyrekcja Teatru.

Jedną z ważnych dróg prowadzących do optymalizacji kultury organizacyjnej jest idea organizacji szkoleń i warsztatów dla pracowników. Obecna oferta rynkowa w tym zakresie – wraz ze wzrostem świadomości i pracowników i wzrostem kompetencji podmiotów szkolących – jest coraz bardziej wartościowa. Zamierzamy kłaść nacisk na możliwie bogate merytorycznie wdrażanie w praktyce potrzebnych procedur związanych w szczególności z optymalizacją środowiska pracowniczego (jak np. przepisy antidyskryminacyjne itp. itd.).

W związku z dynamiką zmian otaczającego świata i z chęcią polepszenia funkcjonalności, przewidujemy permanentną analizę i aktualizację obowiązujących w Teatrze regulaminów, od Regulaminu Organizacyjnego począwszy. Niektóre regulacje wewnętrzne wymagają drobnego liftingu, inne nieco głębszych zmian.

Zasoby ludzkie

Teatr im. Wojciecha Bogusławskiego ma stosunkowo niewielki zespół artystyczny o strukturze i liczebności w pewnym stopniu ograniczającej możliwości repertuarowe, ale z drugiej strony dającej możliwości długofalowej, dogłębnej pracy twórczej. Pragniemy pozostać przy modelu takiego ukształtowania składu personalnego i przekroju wiekowego zespołu, aby był on prawie samowystarczalny artystycznie. W ostatnich sezonach praktycznie wszystkie premiery obyły się bez aktorów gościnnych i w założeniach tylko w szczególnych sytuacjach może być niezbędne wspomaganie się osobami z zewnątrz. Widzimy w tym sposób budowania ekipy artystycznej współodpowiedzialnej za siebie, dla której kaliska scena będzie pewną pieczęcią, znakiem jakości dającym poczucie wartości, docenianym w środowisku teatralnym.

Zespół artystyczny w stosunkowo niewielkiej mierze dotyka problem najbardziej znamieny w ekipie technicznej (choć istotnie odczuwalny również w kadrach działu administracji). Jedną z cech budujących jakość teatrów repertuarowych jest ich kadrowe funkcjonowanie na zasadzie mistrz-uczeń. Po rewolucji kadrowej związanej ze zmianą ustroju, załogi teatrów uległy znacznemu odchudzeniu. Na wielu stanowiskach zostali tylko „mistrzowie”, bez „uczniów”. Kadra ta jednak wraz z upływem lat odchodzi na emerytury, nie wychowawszy następców. Chcielibyśmy szukać sposobów, aby ten stan rzeczy zmienić, aby móc poszerzyć możliwości. Istotnym wyzwaniem będzie też przyciągnięcie nowych pracowników do pracy stosunkowo nietatwej, a jednocześnie skromnie – na tle pokus rzeczywistości – opłacanej. W dość niewielkim ośrodku, jakim jest Kalisz, jest to wyjątkowo trudne zadanie.

Szczególne cele strategiczne – rozwinięcie

Infrastruktura

Bardzo istotnym i palącym wyzwaniem stała się dla kaliskiego Teatru konieczność pilnej modernizacji infrastruktury. W chwili obecnej najbardziej dotyczy to zabytkowego budynku głównego. Budynek ten, mieszczący Dużą Scenę, już w swoim zaraniu został wybudowany w specyficzny, nietypowy sposób, mianowicie z wykorzystaniem pozostałości budynku zniszczonego podczas I wojny światowej. Ze względu na bardzo długi okres budowy, śmierć głównego architekta, Czesława Przybylskiego, zmianę jego koncepcji przez kolejnego głównego projektanta, Juliusza Żórawskiego, obiekt ma dość osobliwe właściwości, a przede wszystkim prawdopodobnie już w chwili oddania był niezbyt nowoczesny, jeśli chodzi o cechy czysto teatralne. Przez następne lata budynek był eksploatowany w pewnym stopniu „patchworkowo”, różne rzeczy w nim przerabiano i dorabiano. Na przełomie lat 70-tych i 80-tych planowano daleko idącą modernizację – już wówczas zdając sobie sprawę z ograniczonej funkcjonalności Dużej Sceny. Istotna modernizacja w okresie dyrekcji Igora Michalskiego w pierwszej dekadzie XXI w., na jakiś czas usprawniła budynek, jednak konieczność poprawy bezpieczeństwa przeciwpożarowego oraz BHP, jak również konieczność naprawy dachu, prowadzi nas do idei wielkiej inwestycji pn. „Przebudowa dachu Teatru z dostosowaniem do zaleceń ekspertyzy technicznej przeciwpożarowej z modernizacją sceny i widowni”. W kwestii tej został już opracowany projekt koncepcyjny, wyzwaniem na kolejne lata jest opracowanie dokumentacji kosztorysowo-projektowej (w 2025 roku), realizacja inwestycji etapami w latach 2026 i 2027, przy założeniu możliwie minimalnego wyłączenia budynku z użytkowania, a w dalszej kolejności zakup nowoczesnego, energooszczędnego, zgodnego ze współczesnymi standardami sprzętu scenicznego i oświetleniowego (2027 lub 2028). W ramach zadania modernizacji uległoby całe zaplecze sceniczne, a także widownia (ze zwiększeniem liczby miejsc do co najmniej 300) i foyer.

Przeprowadzenie zadań inwestycyjnych jest konieczne ze względu na procesy opisane w początkowej części niniejszej koncepcji programowej, jak również jest niezbędne dla utrzymania na sensownym poziomie Kaliskich Spotkań Teatralnych, dumy Teatru i największej imprezy kulturalnej w południowej Wielkopolsce.

Audience development

Pomimo bardzo wysokiej frekwencji permanentnym i istotnym wyzwaniem organizacyjnym jest zabieganie o przychylność widzów, najważniejszych partnerów instytucji artystycznej, kształtowanie ich gustów, rozbudzanie potrzeby obcowania ze sztuką teatralną. Implantowanie nowoczesnych metod z zakresu „audience development” musi uwzględniać specyficzny charakter miasta i w znacznej mierze personalną sieć działań o charakterze marketingowym. Generalnie jest to jednak dziedzina, w której cały czas musimy dbać o rozwój i postęp w kontaktach z widzami, jak również czynić starania prowadzące do wzrostu kompetencji kulturalnych odbiorców, co najmniej tak samo istotnego, jak budowanie wysokiego pułapu liczby sprzedanych biletów.

W sferze promocji i budowania wizerunku instytucji planujemy pogłębianie zrównoważonych, holistycznych działań PR-owych, stopniowo prowadzących do budowania homogenicznej marki Teatru i jego uprzystępnianie osobom ze szczególnymi potrzebami.

Jednak dotychczasowe działania chcemy poszerzyć o nowatorski aspekt.

Prócz wyzwań opisanych we wstępnej części niniejszego programu, zagrożeń ze strony platform streamingowych, teatrów prywatnych oraz ewentualnych przyszłych, dziś nieznanymi zagrożeń, teatru w Polsce, w tym Kalisz, borykają się ze zmianą pewnego paradygmatu kulturowego. Model częściowo przymusowego uczestnictwa w kulturze narzucony jeszcze w poprzednim ustroju, odchodzi właśnie w niepamięć. Starzejącą się widownię wielu scen teatralnych zasilają przede wszystkim widzowie ukształtowani w poprzednim systemie. Z tych powodów zamierzamy – prawdopodobnie we współpracy z Instytutem Kultury Polskiej Uniwersytetu Warszawskiego, kształcącym animatorów kultury – stworzyć pionierski program nawet nie tyle animacji widowni, nie tyle nastawiony wąsko na cele marketingowe i przyciągnięcie widzów, ile na pogłębioną animację kultury, której efektem będzie m.in. wyrobienie na nowo nawyków korzystania z dóbr kultury, w tym z oferty Teatru. W ramach tej idei wstępnie zakładamy stworzenie sezonowych rezydencji animatorskich, których zadaniem będzie dotarcie do potencjalnych odbiorców, do lokalnych liderów, szczególnie z okolic Kalisza, poza strukturą organizacji widowni (działającą dość instytucjonalnym modelem, czyli idącą głównie za instytucjonalnymi formami dotarcia do widowni). Uczestnicy rezydencji będą mieli za zadanie budować nowe więzi, wzbogacać istniejące, poprzez animowanie mieszkańców i uświadamianie im korzyści płynących z uczestnictwa w kulturze. Zdajemy sobie sprawę, że program ten jest poruszaniem się po nieznanym, trudnym obszarze – i nie musi być skazany na powodzenie. Tym niemniej chcemy go podjąć, wstępnie nadając mu przekornie nazwę „Siłaczka”, w nawiązaniu do noweli Stefana Żeromskiego...

Źródła finansowania

Podstawowym źródłem finansowania działalności Teatru im. Wojciecha Bogusławskiego pozostanie dotacja podstawowa Organizatora komplementowana ewentualnymi dotacjami celowymi na określone zadania, a także wpływami własnymi: ze sprzedaży biletów oraz innych usług (działalność gospodarcza instytucji – np. wynajem pomieszczeń).

Realizacja działalności merytorycznej oraz przedsięwzięć o charakterze inwestycyjnym będzie wspierana poszukiwaniem ewentualnych dodatkowych środków finansowych pochodzących spoza budżetu Samorządu Województwa Wielkopolskiego – i wykorzystywaniem zdobytych funduszy do rozszerzania oferty artystycznej oraz do ulepszania infrastruktury. Planowane jest przede wszystkim szukanie środków finansowych w programach ogłaszanych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Instytut Teatralny w Warszawie, programy operacyjne, fundusze międzynarodowe oraz próby tworzenia wokół określonych wydarzeń/premier wsparcia biznesowo-sponsorskiego.

Posiadamy duże doświadczenie w pozyskiwaniu dodatkowych środków publicznych, jak i grono sponsorów, którzy od lat wspierają Kaliskie Spotkania Teatralne.

Podsumowanie

Niniejszy plan powinien stanowić solidną podstawę dla satysfakcjonującego funkcjonowania Teatru im. Wojciecha Bogusławskiego w Kaliszu, tworzyć fundament prestiżowej, ale egalitarnie dostępnej placówki kulturalnej: teatru o ważnej programowo funkcji społecznej, skupiającego regionalną inteligencję, teatru poruszającego tematy i problemy żywe na widowni, teatru służącego swoim odbiorcom.

• • •

Sezon artystyczny 2025/2026

- *Calineczka* wg Hansa Christiana Andersena, reż. Katarzyna Hora; spektakl dla dzieci, premiera na Scenie Kameralnej we wrześniu 2025 r.;
- W.A. Mozart *Don Giovanni*, kierownictwo muzyczne Ruben Silva, reżyseria Bartosz Zaczekiewicz, Duża Scena; wspólne przedsięwzięcie Filharmonii Kaliskiej i Teatru im. Wojciecha Bogusławskiego w Kaliszu (premiera planowana na 12 września 2025 r, w przypadku otrzymania odpowiedniej dotacji MKiDN i wsparcia z innych źródeł);
- *Zaklęte rewiry* wg Henryka Worcella, scenariusz i reżyseria Igor Gorzkowski; premiera na Dużej Scenie w listopadzie 2025 r.;
- autorski spektakl Michała Siegoczyńskiego; Scena Kameralna, premiera luty/marzec 2026 r.;
- spektakl w reżyserii Sławomira Narlocha (adaptacja klasyki angielskiej powieści); Duża Scena, premiera marzec/kwiecień 2026 r.;
- Friedrich Schiller *Intryga i miłość*, reżyseria Andrzej Bubień; Scena Kameralna, premiera czerwiec 2026 r.

Bartosz Zaczekiewicz

Kalisz, 20 grudnia 2024 r.